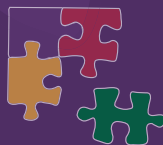

Δρ. Κατερίνα Κεδράκα

Εκπαιδευτικός - Σύμβουλος Επαγγελματικού Προσανατολισμού
Γραφείο Διασύνδεσης Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Η επιχειρηματικότητα “ανοίγει” επαγγελματικές προοπτικές στους νέους

Γραφείο Διασύνδεσης
Σπουδών και Σταδιοδρομίας

Πίνακας Περιεχομένων

Το τοπίο της σύγχρονης επιχειρηματικότητας	5
Ο επαγγελματικός προσανατολισμός	5
Τι σημαίνει 'επιχειρηματικότητα'	7
Η επιχειρηματικότητα ως επαγγελματική επιλογή των νέων στη χώρα μας	9
Καλές Πρακτικές & Προγράμματα για την ανάπτυξη της νεανικής επιχειρηματικότητας και τη σύνδεση σχολείου-επιχειρήσεων	10
Επίλογος	17
Βιβλιογραφικές πηγές	18

Εισαγωγή

Ζούμε μια μεταβατική εποχή, που καθορίζεται από τις τεράστιες τεχνολογικές εξελίξεις, τη διεθνοποίηση των αγορών και της γνώσης και την ευκολότερη επικοινωνία των κατοίκων ολόκληρης της Γης σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων τους. Όροι, όπως παγκοσμιοποίηση, συγχωνεύσεις εταιριών, αυξομειώσεις στα μεγέθη των επιχειρήσεων, τεχνολογική πρόοδος, περιγράφουν ποικίλες δυνάμεις στην αγορά εργασίας, οι οποίες μεταβάλλουν τους παραδοσιακούς κανόνες που επί χρόνια έχουν ρυθμίσει την επαγγελματική μας ζωή. Τα νέα τεχνολογικά μέσα μεταβάλλουν ριζικά τον τρόπο διάδοσης των επιστημονικών γνώσεων και των πληροφοριών, επηρεάζοντας, έτσι, και την οργάνωση της εκπαίδευσης, της εργασίας, της παραγωγής και γενικότερα την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων. Όσο πιο περίπλοκα γίνονται τα εργασιακά περιβάλλοντα και τα καθήκοντα των εργαζομένων, τόσο περισσότερα και υψηλότερα προσόντα απαιτούνται για την εκτέλεσή τους. Όμως, η παραγωγή αγαθών, πληροφοριών και υπηρεσιών στηρίζεται όλο και περισσότερο στη γνώση και στη διαχείριση τους από τον άνθρωπο. Το ζητούμενο, λοιπόν, είναι η παραγωγή υψηλού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού, που θα μπορεί να παρακολουθήσει επιτυχώς τις εξελίξεις της τεχνολογίας και της επιστήμης.

Το τοπίο της σύγχρονης επιχειρηματικότητας

Στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης οι επιχειρήσεις υπόκεινται σε ανταγωνιστικούς όρους σε διεθνές πλέον επίπεδο. Στη χώρα μας επίσης σημειώνονται μεγάλες και σημαντικές αλλαγές σε οικονομικό και σε κοινωνικό επίπεδο. Η αγορά εργασίας γίνεται πιο σκληρή, ενώ παράλληλα αυξάνονται και οι πιέσεις για πιο υψηλό επίπεδο διαβίωσης. Έτσι, ο μέσος Έλληνας εργαζόμενος, που είναι συγχρόνως παραγωγός και καταναλωτής, επηρεάζεται διττά: από τη μια απολαμβάνει καλύτερα και φθηνότερα προϊόντα και υπηρεσίες και από την άλλη, βλέπει την αγορά εργασίας να «στενεύει», τις εργασιακές απαιτήσεις να αυξάνονται, ενώ τα κεφάλαια και η απασχόληση μεταφέρονται προς άλλες χώρες.

Αφετηρία του προβληματισμού μας αποτελεί η σκέψη πως για να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας θα πρέπει να έχουμε ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Για να μπορέσουν, δηλαδή, οι επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν τον αυξανόμενο διεθνή ανταγωνισμό, θα πρέπει να βελτιώσουν το επίπεδο έρευνας, επενδύσεων και πρωτοποριακών λειτουργιών, προϊόντων και υπηρεσιών τους. Στο πλαίσιο αυτό, οι άνθρωποι πόροι αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό στοιχείο κάθε επιχειρηματικής δράσης και ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στη διατήρηση και αύξηση μεριδίων της αγοράς. Επομένως, χρειάζονται όχι μόνο οι πρωτοποριακοί επιχειρηματίες αλλά και οι δυναμικοί εργαζόμενοι, κάτι που τονίστηκε ήδη από το 6^ο Συνέδριο των Ευρωπαϊκών Επιμελητηρίων με θέμα: «Επιχειρηματικότητα και Κατάρτιση», που πραγματοποιήθηκε στο Derby της Αγγλίας 22-24 Μαρτίου 1998.

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός αναφέρεται ως ρόλος «μεισιτείας»¹ ανάμεσα στο άτομο και στον κόσμο, που διευκολύνει την ένταξη των ατόμων (νέων και λιγότερο νέων) στην επαγγελματική δραστηριότητα. Ο στόχος είναι η στήριξη του ατόμου, σε όλα τα επίπεδα, ώστε να

¹ Βλ το 'Υπόμνημα σχετικά με την εκπαίδευση καθόλη τη διάρκεια της ζωής', που προέκυψε μετά τη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τα θέματα απασχόλησης, οικονομικής μεταρρύθμισης και κοινωνικής συνοχής, η οποία πραγματοποιήθηκε στη Λισαβόνα το Μάρτιο του 2000.

αναπτύξει ένα προφίλ δυναμικό, που θα του επιτρέπει να αξιοποιεί συνεχώς τις γνώσεις, τις ικανότητες, τις δεξιότητες, την ειδίκευσή του, μετατρέποντάς τες σε βιοπορισμό κι ανέλιξη. Οι νέοι καλούνται επίμονα σε μια κρίσιμη περίοδο της ζωής τους, στα χρόνια ανάμεσα στη δευτεροβάθμια και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, έχοντας μικρή γνώση του εαυτού τους και του κόσμου, να κάνουν επιλογές σε σχέση με το μέλλον τους. Εκτός από τις εκπαιδευτικές επιλογές που κάνει ένας νέος, καλείται στη συνέχεια να αποφασίσει, αν θα αναζητήσει μια εργασία σε υπαλληλική βάση ή θα προχωρήσει στη δημιουργία της δικής του επιχείρησης. Στο πλαίσιο του επαγγελματικού τους προσανατολισμού οι νέοι και οι οικογένειές τους θεωρούσαν ως επαγγελματική αποκατάσταση την ανεύρεση μιας θέσης εργασίας. Σήμερα τονίζεται μια άλλη εναλλακτική απασχόλησης, η υλοποίηση μιας επιχειρηματικής δράσης.

Το πλέον ισχυρό «όπλο» των νέων, προκείμενου να είναι σε θέση να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν στις συνθήκες που διαμορφώνονται, φαίνεται ότι είναι η καλή τους προετοιμασία για τον κόσμο της εργασίας, που σε συνδυασμό με την ευρύτερη δυνατή εκπαιδευτική υποδομή, θα τους επιτρέψει να μετακινούνται με ευχέρεια και αποτελεσματικά στο νέο εργασιακό τοπίο². Η ανάπτυξη επιχειρηματικού πνεύματος και αναλόγων ικανοτήτων είναι στοιχείο που θεωρείται ότι διευκολύνει σημαντικά την επαγγελματική αποκατάσταση. Η ανάπτυξη επιχειρηματικής νοοτροπίας στους νέους μπορεί να επιτευχθεί με την τόνωση της ατομικής πρωτοβουλίας και της υπευθυνότητας, οι οποίες συνδέονται με τη διάθεση ανάληψης ρίσκου. Κατά τη διάρκεια των σπουδών τους οι νέοι πρέπει να έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν επιχειρηματικές συμπεριφορές, καθώς και μια επιχειρηματική ιδέα.

² Αυτό σημειώνεται και στα συμπεράσματα έρευνας που πραγματοποιήθηκε στις ΗΠΑ τον Νοέμβριο - Δεκέμβριο 2000, με θέμα: "Έλεγχος της πραγματικότητας" και στην οποία συμμετείχαν εκπαιδευτικοί, γονείς, μαθητές, εργοδότες και καθηγητές αμερικανικών πανεπιστημίων, όπου σημειώνεται ότι οι εργοδότες θεωρούν ανεπαρκή την προετοιμασία των μαθητών για την μετέπειτα απασχόλησή τους στην αγορά εργασίας (πηγή: The Washington Post 06.03.2001).

Τι σημαίνει ‘επιχειρηματικότητα’

Λέγοντας «επιχειρηματικό πνεύμα» εννοούμε τη διάθεση και τις ικανότητες να αξιοποιήσει κανείς τις γνώσεις και τις δεξιότητες που διαθέτει, σύμφωνα με τις εκάστοτε ανάγκες της αγοράς, ώστε να αποφέρουν οικονομικό όφελος (Βενιοπούλου & Ζαννή-Τελιοπούλου, 1997). Ως επιχειρηματικότητα θα μπορούσαμε να ορίσουμε ‘το σύνολο των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, την εισαγωγή νέων προϊόντων και τεχνολογιών και την αναζήτηση επιχειρηματικών ευκαιριών. Με τον όρο «επιχειρηματικότητα» εννοούμε ακόμα τη δεξιότητα της οργάνωσης, του σχεδιασμού και της υλοποίησης μιας ιδέας, προκειμένου να προσφερθεί στην αγορά ένα προϊόν ή μια υπηρεσία με τρόπο έξυπνο, πρωτότυπο, ανταγωνιστικό και αποτελεσματικό³.

Η έννοια της επιχειρηματικότητας έχει τις ρίζες της στις επιστήμες της οικονομικής θεωρίας και της κοινωνιολογίας. Ο σχεδιασμός, η οργάνωση, η ανάπτυξη και η θεμελίωση μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας αποτελεί αντικείμενο ενδιαφέροντος και μελέτης επιστημόνων, κυρίως από το χώρο του μανάτζμεντ. Στη σύγχρονη εκδοχή της συνδυάζει στοιχεία από την ψυχολογία, τη διοίκηση και τη βιομηχανική γεωγραφία.

Για την ανάληψη μιας επιχειρηματικής δράσης χρειάζεται να μελετηθεί ο εντοπισμός, η αξιοποίηση και η δημιουργία ευκαιριών, το προφίλ των ανθρώπων που αναλαμβάνουν μια επιχειρηματική δραστηριότητα, όπως και η σημασία του οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο λειτουργούν οι επιχειρήσεις. Ωστόσο, παρατηρείται ότι οι νέοι, μελλοντικοί ελεύθεροι επαγγελματίες που έχουν μια καλή επιχειρηματική ιδέα, συχνά είναι απροετοίμαστοι και είτε παραιτούνται από την ιδέα είτε ξεκινούν χωρίς σωστή προετοιμασία και καθοδήγηση, με αποτέλεσμα να θέτουν σε κίνδυνο την οικονομική τους δραστηριότητα.

Οι κυριότερες περιοχές που σχετίζονται με την ανάπτυξη μιας επιχείρησης, είναι⁴:

³ ΥΠΕΠΘ- ΠΙ: Βιβλίο ΣΕΠ μαθητή Γ΄ Γυμνασίου «Ετοιμάζομαι για τη ζωή» σ. 151

⁴ πηγή: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2001

Το προφίλ του επιχειρηματία: γεννιέται ή γίνεται;

- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά ενός επιχειρηματία και τι είναι αυτό που καθορίζει την ύπαρξη επιχειρηματικής φύσης σε ένα άτομο;
- Ποια είναι τα κίνητρα που δραστηριοποιούν τον επιχειρηματία;

Η διαδικασία δημιουργίας της νέας επιχείρησης

- Αναζήτηση και εκμετάλλευση (νέων) ευκαιριών
- Αξιολόγηση ευκαιριών
- Διαχείριση καινοτομίας
- Σχεδιασμός της νέας επιχείρησης
- Αναζήτηση κεφαλαίων και πόρων
- Στρατηγικές επιβίωσης κι ανάπτυξης της νέας επιχείρησης

Το επιχειρησιακό περιβάλλον, το οποίο περιλαμβάνει:

- Ευκαιρίες
- Κινδύνους
- Οργανωτικά δίκτυα
- Τις ισχύουσες εθνικές πολιτικές
- Την εξεύρεση πόρων
- Την επίδραση πολιτισμικών στοιχείων στην επιχειρηματική πρωτοβουλία

Η ανάπτυξη της επιχείρησης

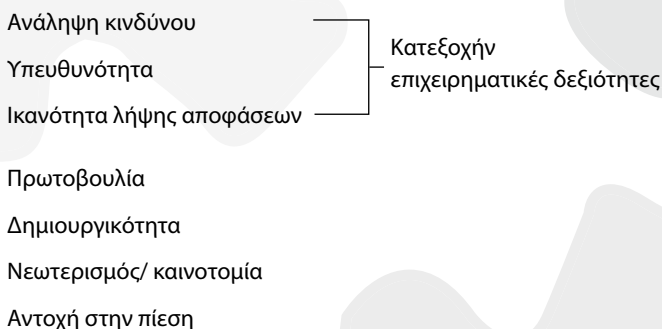
- Εμπόδια που μπορεί να αντιμετωπίσει κατά τη διαδικασία ανάπτυξης
- Στρατηγικές ανάπτυξης
- Εύρεση των απαιτούμενων κεφαλαίων

Τα πιθανά οφέλη μιας επιχείρησης

- Χρηματο-οικονομικά
- Κοινωνικο-πολιτισμικά
- Οφέλη από την ανάπτυξη καινοτομιών

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι η δημιουργία μιας επιχείρησης

είναι πάνω απ' όλα η **ατομική πράξη ενός ανθρώπου που αναλαμβάνει ένα επιχειρηματικό ρίσκο**. Ειδικοί του επαγγελματικού προσανατολισμού εκτιμούν πως η επιτυχία ή αποτυχία της επιχειρηματικής δραστηριότητας, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα στοιχεία της προσωπικότητας του ατόμου. Οι κατεξοχήν **δεξιότητες** που συνδέονται με την ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος, είναι οι ακόλουθες (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2001):

Η επιχειρηματικότητα ως επαγγελματική επιλογή των νέων στη χώρα μας

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Eurostat ένας στους τρεις νέους κάτω των 25 ετών στην Ελλάδα είναι άνεργος. Οι νέοι, όπως και οι γυναίκες, αποτελούν τις ομάδες που πλήττονται περισσότερο από την ανεργία⁵. Στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων φαίνεται ότι στρέφεται ένα μεγάλο ποσοστό νέων, απαντώντας στα μεγάλα νούμερα της ανεργίας (Αναγνωστάκη, 2000). Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε στη χώρα μας στο διάστημα 1998-1999 από την εταιρεία MRB για λογαριασμό της Λέσχης Επιχειρηματικότητας, από το σύνολο των νέων επιχειρηματιών, ένας στους δύο είναι ηλικίας 24 έως 34 ετών, το 22% είναι ηλικίας 35 έως 44 ετών, ενώ ένας στους δέκα είναι 18 έως 24 ετών. Επτά στους δέκα νέους επιλέγουν να δημιουργήσουν την επιχείρησή τους, έχοντας ως κίνητρο την οικονομική τους ασφάλεια, αλλά και προσωπικά τους οράματα. Περίπου τέσσερις στους δέκα είναι απόφοιτοι λυκείου και σχεδόν το 77% επιλέγουν να ξεκινήσουν

5 βλ και: www.statistics.gr

την επιχειρηματική τους δραστηριότητα χωρίς συνεταιίρο. Έξι στους δέκα νέους δημιουργούν τις δικές τους επιχειρήσεις με επένδυση προσωπικών κεφαλαίων και τρεις στους δέκα με κεφάλαια της οικογένειάς τους. Ένας στους τέσσερις δηλώνει ότι έχει λάβει κεφάλαια από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ή πρόκειται να το κάνει στο μέλλον. Εκείνοι που υπερτερούν στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων είναι οι άνδρες με ποσοστό που φτάνει το 59% έναντι 41% των γυναικών.

Οι περισσότεροι νέοι επιχειρηματίες αισιοδοξούν για το μέλλον των επιχειρήσεών τους και αποδίδουν την επιτυχία κατά 36,5% στην ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών που παρέχουν. Παρά την αισιοδοξία τους για την επιτυχία, οι νέοι επιχειρηματίες κατά την προσπάθειά τους αντιμετωπίζουν ουσιαστικά προβλήματα και μόλις το 15,4% ομολογεί ότι δεν είχε κανένα πρόβλημα. Ένας στους πέντε νέους επιχειρηματίες αντιμετωπίζει πρόβλημα στη συγκέντρωση κεφαλαίων και παραπονιέται για έλλειψη επιχορηγήσεων. Στις αστικές και ημιαστικές περιοχές, τρεις στους δέκα νέους επιχειρηματίες αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, που έχουν να κάνουν με τη ρευστότητα και τα λειτουργικά έξοδα της επιχείρησης. Στις ημιαστικές περιοχές τα προβλήματα εντοπίζονται στην προσέλευση νέων πελατών, ενώ 18 στις 100 νέες επιχειρήσεις στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη καλούνται να ξεπεράσουν δυσκολίες, όπως ο αθέμιτος ανταγωνισμός και οι χαμηλές τιμές. Άλλα προβλήματα που καταγράφηκαν στη διάρκεια της έρευνας είναι η έκδοση άδειας λειτουργίας και η μεγάλη γραφειοκρατία (7,7%), η εξεύρεση επαγγελματικού χώρου (6,8%) καθώς και η δυσπιστία που δείχνει ο κοινωνικός περίγυρος απέναντι σε νέους που αναλαμβάνουν μια επιχειρηματική δραστηριότητα.

Καλές Πρακτικές & Προγράμματα για την ανάπτυξη της νεανικής επιχειρηματικότητας και τη σύνδεση σχολείου-επιχειρήσεων

Η ετοιμότητα των νέων για επιχειρηματικές δράσεις μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα, που έχουν ως στόχο να φέρουν πιο κοντά το σχολείο με τον κόσμο της εργασίας. Στον

ευρωπαϊκό και στο διεθνή εκπαιδευτικό χώρο γίνονται προσπάθειες σύνδεσης της εκπαιδευτικής κοινότητας με τον χώρο των επιχειρήσεων, με απώτερο σκοπό να ενισχυθεί το επιχειρηματικό πνεύμα των νεαρών μαθητών και να προετοιμαστούν κατάλληλα, ώστε να μπορέσουν με τους καλύτερους δυνατούς όρους να στήσουν τη δική τους επιχείρηση.

Ενδεικτικά, θα αναφέρουμε ορισμένα επιτυχημένα παραδείγματα πρωτοβουλιών και προγραμμάτων για την τόνωση της νεανικής επιχειρηματικότητας, όπως καταγράφονται στον ευρωπαϊκό και στο διεθνή χώρο:

Στην Ευρώπη

Στη **Βρετανία** επιδιώκεται να υπάρξουν στενότεροι δεσμοί μεταξύ επιχειρήσεων και σχολείων, ώστε οι μαθητές να κατανοήσουν το μελλοντικό τους ρόλο και τις ευθύνες τους στην οικονομική κοινότητα. Στόχος είναι κάθε νέος άνθρωπος να ακούσει και να μάθει τα περί επιχειρήσεων στο σχολείο του, κάθε κολέγιο να ενημερώνει τους μαθητές για τις ευκαιρίες στον τομέα των επιχειρήσεων. Για το λόγο αυτό, υλοποιείται η πρωτοβουλία “*Γιορθετίστε Ένα Σχολείο*”, στα πλαίσια της οποίας επιχειρήσεις συνεταιρίζονται με ένα τοπικό σχολείο με σκοπό την προώθηση της ‘κουλτούρας της επιχείρησης’. Στη χώρα αυτή έχει ξεκινήσει και μια νέα δράση, με στόχο να ενισχύσει την επαγγελματική προετοιμασία των νέων 16 έως 19 ετών και στο πλαίσιο αυτό ζητείται η εθελοντική τους εργασία στις κοινότητες στις οποίες διαμένουν, με σκοπό την καλύτερη προετοιμασία των νέων για την είσοδό τους στην αγορά εργασίας⁶. Για την ολοκληρωμένη προσέγγιση της επιχειρηματικότητας χρειάζεται και η συμβολή των εκπαιδευτικών. Για το λόγο αυτό εφαρμόζεται το πιλοτικό πρόγραμμα “*Teachers in Industry*”, στο οποίο συμμετέχουν διευθυντές σχολείων, εκπαιδευτικοί και εταιρείες και δίνεται η δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να εργαστούν για 11 ημέρες στην επιχείρηση σε διάστημα δύο ή τριών μηνών. Το πρόγραμμα αυτό δίνει έμφαση στην εμπλοκή των εκπαιδευτικών σε σημαντικές και όχι δευτερεύουσες εργασίες αλλά και στο τι μπορεί να αποκομίσουν οι εκπαιδευτικοί καθώς και οι εταιρείες

6 πηγή: BBC NEWS, 26.06.2001

από μία τέτοιου είδους εμπειρία⁷.

Τα βρετανικά πανεπιστήμια προβληματίζονται κι αυτά για τους πτυχιούχους που είναι άνεργοι. Στο πανεπιστήμιο του Epmg δημιουργήθηκε από τον Οκτώβριο του 2001 μια ειδική μονάδα υποστήριξής τους, το 'Career Catalyst'. Κύριο αίτιο της δημιουργίας της ήταν το γεγονός ότι πολλοί απόφοιτοι παρέμεναν άνεργοι και ο στόχος είναι να παρέχονται συμβουλές για εύρεση εργασίας, δημιουργία νέας επιχείρησης και βοήθεια προς τους ενδιαφερόμενους να δημιουργήσουν διασυνδέσεις στον επαγγελματικό χώρο που τους ενδιαφέρει⁸. Παράλληλα, εκπαιδεύονται και οι ίδιοι οι πανεπιστημιακοί, ώστε να δίνουν σωστή κατεύθυνση στους φοιτητές τους. Το κέντρο επιχειρηματικότητας της Βρετανίας 'Centre for Enterprise Leicestershire'⁹ ξεκίνησε ανταλλαγές μεταξύ πανεπιστημιακών και εργαζομένων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις για κάποιες ημέρες της εβδομάδας. Έτσι αναμένεται ότι οι πανεπιστημιακοί θα αποκτήσουν άμεση εμπειρία προσαρμόζοντας τις γνώσεις τους στα ιδιαίτερα προβλήματα των μικρών επιχειρήσεων, και οι επιχειρηματίες θα μεταφέρουν στους σπουδαστές-καθηγητές την πείρα τους.

Στη **Γερμανία** λειτουργούν σχολεία με σαφή επαγγελματική κατεύθυνση και προσανατολισμό, τα λεγόμενα Duale Oberschule - DOS (Διπλά Γυμνάσια). Σύμφωνα με τις απόψεις των ειδικών πρόκειται για τον τύπο σχολείου που έχει τη δυνατότητα να κλείσει το χάσμα μεταξύ της γενικής και της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Οι μαθητές που φοιτούν στα σχολεία αυτά προετοιμάζονται κατά κύριο λόγο για επαγγελματικούς χώρους, όπως η απασχόληση σε βιοτεχνίες, στο χώρο των Κοινωνικών Επιστημών, της Οικονομίας, και της Διοίκησης. Μεταξύ των μαθημάτων τους, μάλιστα, συγκαταλέγεται και η συγγραφή Βιογραφικού Σημειώματος¹⁰.

Στη **Φιλανδία**, αλλά και σε άλλα κράτη, όπως η Γερμανία, η Βρετανία και η Γαλλία, οι περιφερειακές αρχές, οι τοπικοί επαγγελματικοί φορείς και οι τράπεζες «υιοθετούν» νέους, υποψήφιους επιχειρηματίες, και τους

⁷ πηγή: Times Educational Supplement, 11.05.2001

⁸ πηγή: Η Καθημερινή, 19.02.2002

⁹ <http://www.centreforenterprise.co.uk>

¹⁰ πηγή: Sueddeutsche Zeitung, 20.03.2001

δίνουν συμβουλές, υποστήριξη και πληροφόρηση για προγράμματα χρηματοδότησης και πρόσβαση σε δανεισμό, ώστε να ξεκινήσουν την επαγγελματική τους πορεία.

Στη **Δανία** ενισχύουν την ανάπτυξη επιχειρηματικής κουλτούρας στα σχολεία, εκπαιδεύοντας τους μαθητές για να γίνουν μικρομεσαίοι επιχειρηματίες. Το υπουργείο Παιδείας της Δανίας μέσα σε δύο χρόνια εφάρμοσε 200 προγράμματα κατάρτισης σχετικά με το επιχειρηματικό πνεύμα, στα οποία συμμετείχε το 30%-40% των μαθητών. Σχετική έρευνα έδειξε ότι οι μαθητές που παρακολούθησαν ανάλογα προγράμματα δείχνουν περισσότερο πρόθυμοι πλέον να δημιουργήσουν μία επιχείρηση ή να εργασθούν σε αυτή.

Στην **Ολλανδία** γίνεται προσπάθεια προώθησης της επιχείρησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, μέσα από τα πανεπιστήμια, τα οποία χρηματοδοτούν τους φοιτητές στη δημιουργία επιχείρησης. Για παράδειγμα, το πανεπιστήμιο Twente¹¹ έχει υλοποιήσει το πρόγραμμα 'TOP', μέσω του οποίου υποστηρίζει τους σπουδαστές που δημιουργούν δικές τους επιχειρήσεις, με διευκολύνσεις, συμβουλευτικές υπηρεσίες (mentoring) και άτοκα δάνεια, ενώ στηρίζει την πειραματική εφαρμογή καινοτόμων επιχειρηματικών σχεδίων.

Στη **Γαλλία** έχει δοθεί έμφαση στις πρακτικές υπηρεσίες υποστήριξης. Έξι εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια στη Γαλλία, σε συνεργασία με το 'Εθνικό Κέντρο για τη Διδασκαλία από Απόσταση'¹² βοηθούν τους επιχειρηματίες να υλοποιήσουν το επιχειρηματικό σχέδιο που τους ενδιαφέρει. Για κάθε ενδιαφερόμενο που αναζητά τις υπηρεσίες αυτές καταρτίζεται φάκελος επιχειρησιακού σχεδίου και παρέχονται άμεσες συμβουλευτικές υπηρεσίες από ειδικευμένα στελέχη των επιμελητηρίων.

Στο **Βέλγιο** η επιχειρηματικότητα φαίνεται να θεωρείται στενά συνδεδεμένη με την οικονομική στήριξη των νέων επιχειρηματιών και λειτουργούν προγράμματα στα οποία οι τράπεζες δίνουν μαθήματα διαπραγματεύσεων στους επιχειρηματίες, ιδιαίτερα στους νέους, ώστε να είναι σε θέση αντεπεξέλθουν στις σύγχρονες οικονομικές

¹¹ <http://www.utwente.nl>

¹² <http://www.cned.fr>

απαιτήσεις.

Η **Σουηδία** χρησιμοποιεί τις νέες τεχνολογίες για κατάρτιση πάνω σε θέματα ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας. Το δίκτυο «*Young Enterprise*» προσφέρει στους νέους ηλικίας 16-20 ετών την απαραίτητη προετοιμασία και κατάρτιση για τη σύσταση μιας επιχείρησης. Στο δίκτυο αυτό συμμετέχει το 75% των Γυμνασίων της Σουηδίας¹³.

Στην **Πορτογαλία** γίνεται προσπάθεια να ενισχυθεί η γυναικεία επιχειρηματικότητα. Καθώς έχει σημειωθεί ότι η γυναικεία επιχειρηματικότητα δεν αναπτύσσεται ικανοποιητικά γιατί πολύ συχνά οι γυναίκες αντιμετωπίζουν προβλήματα στην πρόσβασή τους σε τραπεζικές πιστώσεις, η πορτογαλική πολιτική στράφηκε προς την παροχή στήριξης και πρακτικών συμβουλών για να αντιμετωπιστεί η συγκεκριμένη δυσκολία¹⁴. Οι υποψήφιες επιχειρηματίες «δασκαλεύονται» για να μπορούν να παρουσιάσουν αποτελεσματικά το αίτημά τους, ώστε να διεκδικούν επαγγελματικά δάνεια από τράπεζες κατά τη διαπραγμάτευση των επιτοκίων και των όρων της εγγύησης.

Στην Αμερική

Στις **ΗΠΑ**, τρέχουν διάφορα προγράμματα σύνδεσης του σχολείου με τον κόσμο της εργασίας, όπως το “*School-to-Work*”, που έχει ως στόχο τη δυνατότητα ενεργού συμμετοχής των μαθητών στην παραγωγή, σε εταιρείες, υπηρεσίες ή ιδρύματα. Από πρόσφατες έρευνες των πανεπιστημίων που συμμετέχουν στην ανάπτυξη της πρωτοβουλίας αυτής¹⁵, φαίνεται σαφώς ότι οι μαθητές εμπνέονται και ενθουσιάζονται από τη συμμετοχή τους σε ανάλογες πρωτοβουλίες, ωστόσο δεν υπάρχει ακόμη καμία ένδειξη ότι βελτιώνεται και η επίδοσή τους στο σχολείο¹⁶.

Στη Ν. Υόρκη έχει δημιουργηθεί και λειτουργεί ο μη κερδοσκοπικός

¹³ <http://www.ungforetagsamhet.se>

¹⁴ [πηγή:http://www.enet.gr](http://www.enet.gr).

¹⁵ Συμμετέχουν το *Columbia University* με το *Institute of Education and the Economy Teachers College*, το *Cornell University* και το *Manpower Demonstration Research Center*

¹⁶ [πηγή: Washington Post, 24.04.2001](#)

φορέας “*Junior Achievement*”¹⁷, με στόχο την ανάπτυξη και καλλιέργεια επιχειρηματικού πνεύματος στους μαθητές όλων των τάξεων (από το νηπιαγωγείο μέχρι και το λύκειο), μέσω εξειδικευμένου εκπαιδευτικού υλικού αλλά και με τη στήριξη εργαζομένων σε επιχειρήσεις που ανταλλάσσουν τον ρόλο τους με εκείνο του εκπαιδευτικού και εισάγουν τα ειδικά αυτά μαθήματα στην τάξη. Η πρωτοβουλία αυτή έχει ενταχθεί σε εκπαιδευτικά και επιμορφωτικά προγράμματα 60 χωρών, ενώ λειτουργεί πιλοτικά και στη χώρα μας σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και τον ΣΕΒ.

Στις ΗΠΑ καταγράφονται και μεμονωμένες πρωτοβουλίες για την προετοιμασία των μαθητών για την επιχειρηματική δραστηριοποίηση και σταδιοδρομία, όπως στην περιοχή του Los Angeles όπου ένας εκπαιδευτικός προσπαθεί να δώσει την ευκαιρία σε μαθητές λυκείου να έρθουν σε επαφή με τον επαγγελματικό χώρο. Τον πρώτο χρόνο οι μαθητές ασχολούνται θεωρητικά με το διεθνές εμπόριο, τις αλληλεπιδράσεις στον οικονομικό χώρο και τον τρόπο με τον οποίο η πολιτική επηρεάζει τον επιχειρηματικό χώρο. Τον δεύτερο χρόνο μαθαίνουν να κάνουν αναλύσεις αγοράς, να δημιουργούν τις δικές τους εταιρείες και να κάνουν συναλλαγές. Κάθε μαθητής, μάλιστα, που πετυχαίνει μια καλή πώληση λαμβάνει ως επιβράβευση κάποιο συμβολικό χρηματικό ποσό. Η πρωτοβουλία αυτή είχε τεράστια απήχηση τόσο στην μαθητική όσο και στην τοπική εκπαιδευτική κοινότητα, ώστε καθιερώθηκε ως μάθημα στο εν λόγω σχολείο¹⁸.

Ωστόσο, **αναφέρονται και ορισμένα προβλήματα στη συνεργασία σχολείων και επιχειρήσεων**, η οποία δεν αποδεικνύεται ιδιαίτερα αποδοτική. Το συμπέρασμα αυτό αποτελεί προϊόν έρευνας, που διενεργήθηκε από την εφημερίδα *Times Educational Supplement* σε 150 σχολεία της Αγγλίας και δημοσιεύτηκε τον Ιούλιο του 2001. Τα δεδομένα της έρευνας κατέδειξαν ότι η απόδοση των μαθητών στα σχολεία που συνεργάζονταν με επιχειρήσεις δεν είχε κάποια σημαντική βελτίωση, ενώ δεν σημειώθηκε αύξηση του ενδιαφέροντός τους για τα μαθήματα. Μόλις 24 σχολεία θεώρησαν ότι οι συνεργασίες αυτές

¹⁷ <http://www.ja.org>

¹⁸ πηγή: *Los Angeles Times*, 28.03.2001

συνέβαλαν στην αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, ενώ μόνο 2 σχολεία θεώρησαν σημαντικά τα οφέλη από τις συνεργασίες αυτές. Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγουν και στις ΗΠΑ, όπου αντίστοιχα προγράμματα ενθαρρύνουν τον συνδυασμό σπουδών με εργασία σε επιχειρήσεις και την παρακολούθηση ειδικών μαθημάτων επιχειρηματικότητας. Πολλοί πιστεύουν ότι η συμμετοχή παιδιών με βασικά μαθησιακά προβλήματα (π.χ. στην ανάγνωση, τη γραφή και τους μαθηματικούς υπολογισμούς) σε προγράμματα εργασίας εκτός σχολείου αποτελεί σχεδόν χάσιμο χρόνου!¹⁹ Κατά ενδιαφέροντα τρόπο, ανάμεσα σε εκείνους που αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό αυτά τα προγράμματα, βρίσκει κανείς και στελέχη μεγάλων επιχειρήσεων, όπως ο διευθυντής της IBM, που δηλώνει ότι η αποστολή του σχολείου δεν μπορεί να περιορίζεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για την εργασία και την παραγωγή.

Παρόλα αυτά, τα προγράμματα που στοχεύουν στη σύνδεση σχολείου-εργασίας φαίνεται ότι περιορίζουν τον αριθμό των μαθητών που εγκαταλείπουν το λύκειο στις ΗΠΑ, σύμφωνα με έρευνα του Teachers College στο Πανεπιστήμιο Columbia. Αν και δεν φαίνεται να έχουν συμβάλει ιδιαίτερα στη βελτίωση των σχολικών επιδόσεων των μαθητών, έχουν αυξήσει το ενδιαφέρον τους για περαιτέρω σπουδές και έχουν αποτρέψει αρκετούς από το να εγκαταλείψουν το λύκειο.²⁰

¹⁹ πηγή: *Washington Post*, 24.04.2001

²⁰ η έκθεση βρίσκεται και στην ιστοσελίδα: <http://www.tc.columbia.edu/iee>.

Επίλογος

Οερχομόςενόςνέουαιώναέφερεμαζίτουκαινούργιαπρότυπαεργασίας, διευρυμένες οικονομικές πολιτικές, νέες κοινωνικές συγκρούσεις αλλά πάνω από όλα μια διαφορετική αντίληψη των πραγμάτων. Κοινή πλέον είναι η διαπίστωση των βασικών αλλαγών που έχουν επέλθει και στην αγορά εργασίας. Η ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος σημειώνεται σε επίπεδο ευρωπαϊκής πολιτικής ως ένας από τους βασικούς πυλώνες για την βελτίωση της απασχόλησης. Η σύνδεση της εκπαίδευσης με τον χώρο των επιχειρήσεων θεωρείται ένας από τους παράγοντες ενίσχυσης και ενθάρρυνσης της επιχειρηματικότητας.

Στο πλαίσιο της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής ένας από τους βασικότερους στόχους είναι η ομαλή ένταξη ενός νέου στον κόσμο των ενηλίκων και ειδικότερα στην επαγγελματική ζωή (Isaacson & Brown, 1997). Η εξέλιξη της ενεργού επαγγελματικής ζωής προϋποθέτει τη διάθεση και τις ικανότητες να αξιοποιήσει κανείς τις γνώσεις και τις δεξιότητες που διαθέτει, σύμφωνα με τις εκάστοτε ανάγκες της αγοράς, ώστε να αποφέρουν οικονομικό όφελος (Κεδράκα, 2000). Η απόκτηση γνώσεων-γενικών και εξειδικευμένων- καθώς και δεξιοτήτων αποτελούντα κατεξοχήν στοιχεία που διευκολύνουν την επαγγελματική αποκατάσταση του ατόμου. Εξίσου σημαντική, όμως, είναι η ανάπτυξη επιχειρηματικού πνεύματος και η δημιουργία θετικής στάσης απέναντι στην επιχειρηματική δραστηριοποίηση και την ανταγωνιστικότητα, οπτική η οποία δεν είναι ξένη με την εθνική μας ιδιοσυγκρασία αλλά χρειάζεται να καλλιεργηθεί και μέσα από τα συστήματα εκπαίδευσης, κατάρτισης και επαγγελματικού προσανατολισμού.

Βιβλιογραφικές πηγές

1. Isaacson, L., E., & Brown, D., (1997). *Career Information Career Counseling and Career Development* (6th ed). Allyn & Bacon.
2. Αναγνωστάκη, Σ., (2000). 'Νέοι και επιχείρηση': *Ενημέρωση*, Δελτίο Επαγγελματικού Επιμελητηρίου Αθηνών, 4/2000, **461**, 33.
3. Βενιοπούλου,Κ. – Ζαννή-Τελιοπούλου,Κ.,(1997). *Επαγγελματικά πορτραίτα επιτυχημένων γυναικών*. Αθήνα: ΙΕΚΕΠ - ΓΓΛΕ.
4. Burnet, J.M., (1996). «Η μεταβατική περίοδος μεταξύ της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ένας σημαντικός σταθμός για τον επαγγελματικό προσανατολισμό των Ευρωπαίων μαθητών» (μτφ. Γ. Τσούλια-Μανωλοπούλου). *Λέσχη των Εκπαιδευτικών*, **14**, 31-32.
5. ΕΒΕΑ: «Επιχειρηματικότητα και Κατάρτιση». Αθήνα: 1998.
6. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος. *Απασχόληση – ανεργία – αμοιβή εργασίας. Έτος 1998*. Ειδική ενημερωτική έκδοση. Αθήνα: 1999.
7. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο, (2001). *Ανάλυση Επιχειρηματικότητας*. Αθήνα.
8. Ευρωπαϊκές Κοινότητες, (2000). ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ SEC(2000) 1832. *Υπόμνημα σχετικά με την εκπαίδευση καθόλη τη διάρκεια της ζωής*. Βρυξέλλες, 30/10/2000. Στο: <http://europa.eu.int/comm/education/life/index.html>
9. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, (2000). *Ευρωπαϊκή Σύνοδος για τα θέματα απασχόλησης, οικονομικής μεταρρύθμισης και κοινωνικής συνοχής*. Λισσαβόνα, Μάρτιος 2000.
10. Καδδά, Δ., (2002). 'Μαθήματα για το επιχειρείν'. *ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ*, 13/01/2002. Στο: <http://www.enet.gr>. 26/2/2002.
11. Κεδράκα, Κ., (2002). «Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και οι επαγγελματικές προοπτικές των νέων». *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, **34**(2520), 59-65. Αθήνα: 24.08.2002.
12. Κεδράκα, Κ., (2000). 'Η Εργασία και οι Επαγγελματικές Αξίες στον Σύγχρονο Κόσμο'. *Νέα Παιδεία*, **95**, 155-163.

13. Κεδράκα, Κ., (1998). 'Το τέλος μιας εποχής και η αρχή μιας νέας: περιγραφή της τρέχουσας κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα'. *Τα Εκπαιδευτικά*, **46**, 72-83.
14. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο –Τομέας ΣΕΠ (2001). *Νέο Πρόγραμμα Σπουδών: Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός (ΣΕΠ) στην Εκπαίδευση*.
15. Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (2001). «Νέες Δεξιότητες στη Σύγχρονη Αγορά Εργασίας: Νέα Δεδομένα για τον Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό», Στο: 'Πρακτικά του Β' Ελλαδο-Κυπριακού Συνεδρίου Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Σπάρτη 22/4/9'. Στο: <http://sep.pi-schools.gr>.
16. ΥΠΕΠΘ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο –Τομέας ΣΕΠ: Βιβλίο ΣΕΠ για τον μαθητή της Γ' Γυμνασίου, «Ετοιμάζομαι για τη ζωή». Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2002.
17. ΥΠΕΠΘ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, (2000). *Εργασιακό Περιβάλλον του Τομέα Κατασκευών –ΤΕΕ*. ΟΕΔΒ: 2001.
18. Εφημερίδες:
 - *BBC NEWS*, (26.06.2001).
 - *Los Angeles Times* (19.04.2001).
 - *Los Angeles Times* (28/03/2001).
 - *Sueddeutsche Zeitung*, (27/06/2001).
 - *Sueddeutsche Zeitung* (20/03/2001).
 - *The Washington Post* (24/04/2001).
 - *The Washington Post*, (06/03/2001).
 - *Times Educational Supplement* (11/05/2001).
 - *Ελευθεροτυπία* (25.02.2002).
 - *Καθημερινή* (19.02.2002).
 - *Βήμα* (19.02.2002).
19. Ιστοσελίδες:
 - <http://www.enet.gr>.
 - <http://sep.pi-schools.gr>.
 - <http://www.centreforenterprise.co.uk>
 - <http://www.cned.fr>

- <http://www.edunews.gr>
- <http://www.ja.org>
- <http://www.neagenia.gr>
- <http://www.statistics.gr>
- <http://www.tc.columbia.edu/iee>
- <http://www.ungforetagsamhet.se>
- <http://www.utwente.nl>

Γραφείο Διασύνδεσης Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Web site: <http://career.duth.gr>

e-mail: career@duth.gr

Κόμβοι Γραφείου Διασύνδεσης του Δ.Π.Θ.

ΞΑΝΘΗ

Πολυτεχνική Σχολή, Κτίριο IV,
3ος όροφος, Βασ. Σοφίας 12, 67100
τηλ: 2541079552, 2541079430
fax: 2541079113

ΚΟΜΟΤΗΝΗ

Κτίριο Διοίκησης,
Πανεπιστημιούπολη, 69100
τηλ: 2531039343, 2531039034
fax: 2531039342

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

Κτίριο Παιδαγωγικών Τμημάτων,
1ος Όροφος, Νέα Χηλή, 68100
τηλ: 2551030021-22
fax: 2551030021

ΟΡΕΣΤΙΑΔΑ

Πανταζίδου 193,
Κτίριο Αμφιθεάτρων, 68200
τηλ: 2552041175
fax: 2552041175

ΠΡΟΓΡΑΜΜΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΛΛΗΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επικερπειακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης